

NOVÉ MOŽNOSTI OCHRANY DĚL ZVEŘEJŇOVANÝCH NA INTERNETU

Úvod

Akademičtí pracovníci VŠCHT Praha vytvářejí a zpřístupňují své elektronické výukové materiály, přednášky a prezentace (dále jen dílo), na internetu (na stránkách ústavů, prostřednictvím portálu ESO apod.). Tato díla sice podléhají ochraně podle zákona č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů (autorský zákon, AutZ), avšak existence této ochrany není mnohdy ani pro samotného autora díla, natož pak pro jeho další uživatele explicitně zřejmá.

Snadnost získat a opětovně využít (i zneužít) elektronické zdroje s sebou nese několik problematických momentů – jak při tvorbě díla, tak při jeho publikování. Pokud chtěl dříve tvůrce díla využít obrázky, schémata nebo texty získané na internetu, v podstatě měl pouze jedinou možnost – kontaktovat autora nebo vydavatele a vyžádat si svolení k užití. Na druhou stranu, rozhodl-li se autor publikovat svoje dílo volně, ale chtěl např., aby ho mohl využít kdokoli za předpokladu, že uvede jméno autora a název díla, neměl žádné nástroje, jak toho dosáhnout.

Výše uvedené problémy lze dnes řešit pomocí licence „Creative Commons“.

Možnosti a výhody použití licencí Creative Commons

Licence Creative Commons přinášejí nové možnosti v oblasti publikování autorských děl zejména na internetu, ale lze je použít i pro díla tištěná: posilují pozici autora při rozhodování, za jakých podmínek bude dílo veřejně zpřístupněno. V případě porušení autorem stanovených licenčních podmínek přitom i nadále platí, že autor díla může uplatnit svá autorská práva, která jsou chráněna autorským zákonem dané země.

Licence Creative Commons fungují na jednoduchém principu: autor prostřednictvím licencí, jejichž rozsah zveřejní společně s dílem, plošně uzavírá se všemi potencionálními uživateli díla smlouvu, na základě které jim poskytuje některá svá práva k dílu a jiná si vyhrazuje. Licence Creative Commons nejsou popřením klasického pojetí copyrightu, ale jeho nadstavbou. Vycházejí z autorského zákona, který je upravuje jako licenční smlouvy (§ 46 -55 AutZ).

Licence Creative Commons představují globální síť veřejných licencí, čítající v současné době 52 národních verzí. Verze jsou kompatibilní z hlediska účelu; nejedná se o otrocké překlady, ale zohlednění jednotlivých specifikací národního práva země, která si národní verzi licencí vytváří.

Tento dokument podléhá licenci Creative Commons -
Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>

Hlavním pozitivním rysem licence CC je její

- mezinárodní srozumitelnost;
- terminologické sladění s českým autorským zákonem;
- snadnost specifikace práv a povinností uživatele díla, např. pomocí piktogramů;
- modularizace – ze 4 základních licenčních podmínek lze poskládat celkem 6 hlavních kombinací lišících se restriktivností.

Jak licence CC používat

Aby bylo dílo vystaveno/zveřejněno pod licencí Creative Commons, postačuje uvést k němu odkaz na zvolený typ CC licence nebo v díle přímo uvést text licence. Z právního hlediska to znamená, že každý, kdo užije dílo v souladu s licencí Creative Commons, zároveň automaticky uzavírá s autorem smlouvu, která ho k užití díla v rozsahu licencí specifikovaném opravňuje. Aniž by autora kdokoli obtěžoval, vznikne tolik smluv, kolik je uživatelů díla.

Existuje šest typů licencí CC, které se liší na základě toho, která práva autor přenechává uživatelům a která si vyhrazuje, viz níže:

Uved'te autora 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/cz/>

Uved'te autora-Zachovejte licenci 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/cz/>

Uved'te autora-Neužívejte dílo komerčně 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/cz/>

Uved'te autora-Nezasahujte do díla 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by-nd/3.0/cz/>

Uved'te autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/cz/>

Uved'te autora-Neužívejte dílo komerčně-Nezasahujte do díla 3.0 Česko

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>

Pomocí licenční prvků lze licence pro přehlednost a jednoduchost graficky znázornit takto:

Označení licence	Licenční prvky		Název licence
	Práva	Povinnosti	
BY			Uved'te autora

Tento dokument podléhá licenci Creative Commons -
Uved'te autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>

			
BY-SA	 	 	Uveďte autora – Zachovejte licenci
BY-NC	 	 	Uveďte autora – Neužívejte dílo komerčně
BY-ND		 	Uveďte autora - Nezasahujte do díla
BY-NC-SA	 	 	Uveďte autora – Neužívejte dílo komerčně – Zachovejte licenci
BY-NC-ND		 	Uveďte autora – Neužívejte dílo komerčně – Nezasahujte do díla

Pro lepší pochopení jsou níže uvedeny tabulky s významem jednotlivých licenčních prvků:

Převedená práva autora:

Symbol	Název	Práva k dílu
	Právo dílo šířit	Dílo je možné šířit, tzn. kopírovat, distribuovat a sdělovat veřejnosti
	Právo dílo upravovat	Dílo je možné samostatně pozměňovat či upravovat nebo jej jako celé či jako část zpracovat s jiným dílem

Tento dokument podléhá licenci Creative Commons -
Uveďte autora – Nevužívejte komerčně – Nezasahujte do díla
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>

Vyhrazená práva autora:

Symbol	Název	Podmínky užívání díla
	Uveďte autora	Kdykoliv je dílo šířeno ve své změněné či nezměněné podobě, je nutno uvést údaje o původním autorovi a dílu
	Zachovejte licenci	Pokud uživatel dílo upraví, má povinnost výsledek své práce šířit pod stejnou licenci, jaká se vztahuje k podkladovému dílu
	Neužívejte dílo komerčně	Uživatelovi nesmí z užívání díla plynout zisk
	Nezasahujte do díla	Uživatel nesmí dílo upravovat

Důležité upozornění: Pokud autor jednou vystaví své dílo pod některým z typů licencí Creative Commons, uzavře tak na své dílo neomezený počet licencí s řadou anonymních uživatelů a toto licenční ujednání na dané dílo není možné změnit.

Kdo již využívá licence CC

CC licence získávají stále větší prestiž; tím pádem i stále prestižnější uživatele. Využívá je státní správa, vzdělávací instituce, zpravodajské instituce, internetové databáze i zábavní průmysl. Uvádím jen některé z nich:

MIT - již od roku 2004 využívá Massachusetts Institute of Technology na svých stránkách pro účely sídlení výukových materiálů k jednotlivým kurzům (přes 1 900) CC licenci **BY-NC-SA**.

Google - využívá CC licence v několika různých úrovních: Jednak umožňuje vyhledávání dle CC licencí na internetu, jednk CC integruje jako platformu pro vypořádání autorských práv do svých služeb: Picasa, Google Knol, Google Books, You tube (připravuje se).

Wikipedia - největší a nejvíce citovaná encyklopedie používá od 3.5.2009 CC licenci **BY-SA**.

Bílý dům - tým prezidenta B. Obamy se rozhodl dát veškeré oficiální materiály ze webu <http://www.whitehouse.gov> (fotografie, videa), zachycující každodenní agendu Amerického prezidenta pod CC licenci **BY**.

Český úřad pro ochranu zdraví a řada dalších vzdělávacích i státních institucí.

Tento dokument podléhá licenci Creative Commons -
Uveďte autora – Nevužívejte komerčně – Nezasahujte do díla
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>

Na www-stránkách **VŠCHT Praha** je k dnešnímu dni pod licencí Creative Commons šířeno již několik výukových materiálů a prezentací.

Závěr a doporučení

Tento způsob licencování elektronických zdrojů je cestou k dodržování autorské etiky a do budoucna usnadní korektní využívání internetových zdrojů v řadě oborů. Autoři děl publikovaných na www stránkách VŠCHT Praha by měli, po vzoru MIT, zvážit tento mimořádně progresivní přístup.

Zájemci si mohou na adrese <http://www.creativecommons.cz/> vygenerovat licenci, pod kterou chtějí své dílo uvádět.

Vydavatelství pro zájemce **připravilo** a umístilo na svých www-stránkách šablony všech licenčních kombinací ve formátech .doc, .pdf, html, které si lze stáhnout a připojit ke svým materiálům.

V případě porušení licenčních podmínek stále platí fakt, že autor díla může uplatnit svá autorská práva, která jsou chráněná autorským zákonem dané země.

S veškerými dotazy ohledně CC licence se autoři děl mohou obracet na vedoucí vydavatelství VŠCHT Praha Evu Dibuszovou.

Použité zdroje

1. Licence Creative Commons. [online]. **2009** Available from www: <http://www.creativecommons.cz/>
2. Gruber, L. *CC licence v praktickém použití*. Přednáška na semináři: *Neznalost zákona neomlouvá: Autorský zákon versus internet* VŠCHT Praha, 26. listopadu **2009**

27.4.2010

Eva Dibuszová

Tento dokument podléhá licenci Creative Commons -
Uveďte autora – Nevyužívejte komerčně – Nezasahujte do díla
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/cz/>